Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

UJ 14/2026 vp – U 13/2026 vp jatkokirje Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöarviointien nopeuttamisesta / Kirjallinen asiantuntijalausunto

Suomen Kuntaliiton kirjallinen lausunto U-jatkokirjelmästä: Euroopan komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöarviointien nopeuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ympäristövaliokunnalle asiasta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyt

Kuntaliitto pitää hyvänä, että SOVA-direktiivin mukaiseen menettelyyn ei lisättäisi uusia velvoitteita tai määräaikoja. Kuntaliitto pitää tarpeellisena, että koordinoidut ja yhdistetyt prosessit koskisivat vain tilanteita, joissa se olisi tarkoituksenmukaista ja toteuttamiskelpoista.

Kuntaliitto yhtyy esitettyyn näkemykseen, että puolustusvalmiutta ja siviilivalmiutta koskevat poikkeukset eivät saa vaarantaa direktiivin tarkoitusta.

Kuntaliitto pitää hyvänä, että neuvosto ei pidä perusteltuna viranomaistyyppisten tehtävien säätämistä komissiolle.

Soveltamisala ja sektorisäädökset

Kuntaliitto toteaa, että esitetty sääntelyratkaisu vaikuttaa epäselvältä ja jättää avoimia kysymyksiä myös suhteessa viranomaisten toimintaan sekä tarvittaviin resursseihin.

Kuntaliitto kannattaa valtioneuvoston kantaa siitä, että ympäristöarviointien nopeuttamista koskevan asetuksen tulisi lähtökohtaisesti rajautua koskemaan komission alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti erityisesti ympäristöarviointeja, eikä lupamenettelyä, ja että asetuksen soveltamisalaa pitäisi pyrkiä vielä selkeyttämään.

Kuntaliitto pitää sinänsä oikeana havaintoa siitä, että useita eri sektoreiden lupamenettelyjä koskeva sääntely ja sääntelyehdotukset eivät muodosta koherenttia kokonaisuutta: samantyyppisiä sääntelyelementtejä kuitenkin poikkeavin yksityiskohdin ja muotoiluin sisältyy useampaan säädökseen ja

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

säädösehdotukseen. Kuntaliitto katsoo niin ikään, että tulisi pyrkiä mahdollisimman yhtenäiseen ja johdonmukaiseen sääntelykokonaisuuteen. **Tähän liittyen on kuitenkin huomattava, että laajamittainen tai jopa täysimääräinen luvitussääntelyn yhdenmukaistaminen ei ole mahdollista huomioiden sääntelyn kohteena olevien hankkeiden moninaisuus ja ominaispiirteet.** Vaikka etuna voisi olla, että lupamenettelyjä koskeva sääntely ei sirpaloituisi, on uhkana, että sääntelystä muodostuu käytännössä toimimatonta, kun erilaisten lupa-asioiden erityispiirteitä ei ole mahdollista huomioida. Lisäksi ajatus erillisestä "yleisestä" EU-lupamenettelysääntelystä olisi Kuntaliiton käsityksen mukaan ongelmallinen jo EU:n toimivallan perustan vuoksi.

Toolbox-sääntely (kompromissiehdotuksen 13 art. ja 14 art.)

Neuvoston puheenjohtaja on esittänyt nk. toolbox-säännöksiä koskevaa muutosta kompromissiehdotuksessaan. **Kuntaliitto suhtautuu kriittisesti toolbox-sääntelyratkaisuun, jossa merkittävää menettelyllistä sääntelyä sisällytettäisiin nk. työkalupakkiin, joka voidaan saattaa minkä tahansa toisen sääntelyn yhteydessä sovellettavaksi.** Kuntaliitto toteaa, että sääntely tulisi toteuttaa läpinäkyvämmällä lainsäädäntötekniikalla siten, että menettelykysymykset ratkaistaan kunkin kyseessä olevan säädöksen kohdalla tapauskohtaisen harkinnan mukaan sen sijaan, että menettelyvaatimuksia koskeva sääntely toteutettaisiin erillisellä toolbox-sääntelyllä, jota voitaisiin mahdollisesti muuttaa jopa kulloisestakin erityissääntelystä erillään.

Toolbox-sääntelyratkaisuun ja yleisemminkin EU:n luvitusta koskevan sääntelyn muutoksiin liittyen Kuntaliitto toteaa, että se suhtautuu erittäin kriittisesti erityisesti hiljaisen hyväksynnän soveltamisalan laajentamiseen. Kuntaliitto pitää siten perusteltuna, että Suomi on usean lakiehdotuksen yhteydessä ajanut kantaa, jonka mukaan ensisijaisesti hiljainen hyväksyntä on pyrittävä poistamaan ehdotuksesta. Hiljainen hyväksyntä ei sovi ympäristölliseen luvitukseen ja muihin sellaisiin menettelyihin, joissa huomioitavia intressejä on lukuisia (hakijan lisäksi kolmansien osapuolten intressit ja yleinen etu) ja hankkeiden toteuttamisella ilman viranomaisen ennakkovalvontaa ja mahdollisesti jopa ilman aitoa ja välitöntä jälkikäteistä puuttumismahdollisuutta saatetaan aiheuttaa merkittäviä menetyksiä esimerkiksi ympäristön ja luonnon, kolmannen osapuolen omaisuuden ja yleisen edun näkökulmasta. Tällaisissa asioissa oikeusturva edellyttää nimenomaista, tosiasiallisesti harkittua ja perusteltua ja oikea-aikaisesti muutoksenhakukelpoista viranomaisratkaisua.

Kuntaliiton mielestä Suomen tulisi suhtautua kriittisesti strategisten hankkeiden luettelon laajentamiseen - erityisesti toolbox-sääntelyratkaisun yhteydessä. **Strategisia sektoreita ja aloja määriteltäessä tulisi käyttää harkintaa, jotta voidaan tunnistaa aidosti poikkeuksellisen tärkeät hankkeet. Jos erityiskohtelun saavien hankkeiden joukko muodostuu laajaksi,**

priorisointi menettää käytännön merkityksensä ja voi samalla viivästyttää muiden hankkeiden ja yksityisten henkilöiden asioiden käsittelyä. Etusijamenettely ei sellaisenaan itsessään myöskään lisää viranomaisten resursseja.

Erityisen kriittisesti Kuntaliitto suhtautuu asumisen, asuinrakennusten korjaamisen ja niitä palvelevan infrastruktuurin mainitsemiseen luettelossa. Sinänsä asia on tärkeä, varsinkin kohtuuhintaisen asumisen suhteen, mutta Kuntaliitto katsoo, ettei ole selvää, voidaanko ja miten asiaa säännellä EU-lainsäädännössä ja varsinkaan tässä yhteydessä, kun asiasta on odotettavissa komission lakiesitys vuoden 2027 aikana ja kun EU:n toimivaltaa tällaisen sääntelyn tekemiseen ei ole asianmukaisesti arvioitu. **Kuntaliitto painottaa, että tältä osin erityistä huomiota on kiinnitettävä EU:n toimivallan ja ilmoitetun oikeusperustan (SEUT 192(1) artikla) riittävyyteen ja arvioitava, olisiko SEUT 192(2) artikla tältä osin oikeampi oikeusperusta.**

Mikäli luetteloa kuitenkin Suomen kannan vastaisesti laajennettaisiin, **Kuntaliitto pitää perusteltuna, että jäsenvaltioille jätetään omaa harkintavaltaa strategisten hankkeiden määrittelyssä luetteloa suppeammaksi.**

Kuntaliiton näkemys nk. toolbox-välineistön suhteen on, että sitä ei tule ainakaan ehdotetusta laajentaa.

Välineistön soveltaminen olisi perusteltua kytkeä komission alkuperäiseen ehdotukseen siitä, että hankkeet edistäisivät resilienssiä ja vähähiilisyyttä tai resurssitehokkuutta, sekä perustua selkeästi rajattuun soveltamisalaan.

Prekluusio

Ilmeisesti prekluusiota koskevaa 6 artiklaa on jossain määrin pyritty neuvotteluissa jatkokehittämään. **Kuntaliitto pitää kuitenkin prekluusiota koskevaa EU-sääntelyä vaarallisena suuntauksena ja katsoo, että Suomen kannassa tulisi asiaan suhtautua selkeästi torjuvammin.** Kuntaliitto viittaa tältä osin Pekka Vihervuoren 17.2.2026 päivätyssä ja ympäristövaliokunnalle antamassa lausunnossa esitettyyn.

Suojellut lajit

Kuntaliitto toteaa, että Suomen tulisi vastustaa artiklan soveltamisalan mukaisten tilanteiden laajentamista siten, että lintudirektiivin suojelemien lintujen tai luontodirektiivin suojelemien muiden lajien tahattoman tappamisen tai häirinnän lisäksi niiden pesien ja munien tuhoutumista tai vahingoittumista ei pidettäisi tahallisena lintudirektiivin 5 artiklan ja luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan ja 13 artiklan 1 kohdan tarkoittamassa merkityksessä.

Kuntaliitto ei kannata valtioneuvoston kantaa siitä, että artiklan 8 mukaisia lieventäviä toimenpiteitä tulisi voida kansallisesti määrittää myös muiden tilanteiden, kuin lupa-asioiden yhteydessä. Vaikka lieventäviä toimenpiteitä määriteltäisiin toimintaohje- tai asetustasolla, on edelleen riskinä, että yksittäiset hankkeet aiheuttaisivat kumuloituvan haitan suojelluille lajeille.

Kuntaliitto katsoo myös, että viranomaisten olisi erittäin vaikea lieventämistoimenpiteitä arvioidessaan varmistaa, että kyseisen lajin paikallisiin, alueellisiin ja tarvittaessa kansallisiin tai EU:n lajikantoihin kohdistuvat merkittävät haitalliset vaikutukset vältetään. Haittojen aiheuttamisen kerrannais- ja kokonaisvaikutuksia suojeltujen lajien kantoihin ei riittävällä varmuudella voitaisi paikallisen tai alueellisen tason lieventämistoimilla aukottomasti ehkäistä tai estää haittojen saattaessa kumuloitua usean eri hankkeen yhteisvaikutuksen vuoksi. Kuntaliiton mielestä artikla 8:n mukainen siirtyminen yksilötason suojelusta kohti lajitason suojelua on ongelmallinen erityisesti siksi, että monien lajien osalta tieto paikallisista kannoista ei ole täydellistä. Myös merkittävyyden ja asianmukaisen lieventämisen määrittely käytännössä kuormittaa viranomaisia ja voi hidastaa hankkeiden toteuttamista muutoksenhaun kautta sen lisäksi, että artiklan mukaisilla toimilla olisi biodiversiteettiä heikentävä merkitys.

Muita havaintoja

Kuntaliitto pitää alkuperäistä parempana 11 artiklan muotoilua, jossa jäsenvaltioita ei kannusteta hallinnollisten maksujen perimisestä luopumiseen. **Kuntaliitto toteaa edelleen kantanaan, ettei ympäristöarviointien ja muidenkaan elinkeinotoimintaan liittyvien - varsinkaan ympäristöllisten - viranomaismenettelyjen kustannuksia tule siirtää verovaroin katettaviksi.**

Kuntaliitto pitää hyvänä, että velvoitetta perustaa tai nimetä ympäristöllinen keskitetty kansallinen yhteyspiste ehdotetaan jäsenvaltioille vapaaehtoiseksi ja että yhteyspiste voisi olla myös digitaalinen. Kun se olisi tarpeen hajautetun hallintorakenteen takia, jäsenvaltio voisi perustaa tai nimetä useamman kuin yhden keskitetyn yhteyspisteen. **Kuntaliitto pitää kuitenkin jäsenvaltioiden päätösvaltaa sitovana, että asetuksessa määriteltäisiin, minkä kaikkien EU-säädösten yhteyspisteiden tulee olla sama.**

SUOMEN KUNTALIITTO

Päivi Paavilainen

Ympäristöpäällikkö

Annamme mielellämme lisätietoja (@kuntaliitto.fi)

Johtava juristi Minna Mättö
Ympäristöpäällikkö Päivi Paavilainen